

بسم الله الرحمن الرحيم

نظام آموزش و پرورش در ایران

مؤلفان

رضا بابالویان

حامد بینائی

حسن پوراسمعیل

ناصرعباسی زاده مقدم

یوسف حسین زاده

ویراستاران:

میلاد پیروز، اصغر حسینیقلی پور

عنوان و نام پدیدآور	نظام آموزش و پرورش در ایران / مولفان رضا بابالویان - او دیگران؛ ویراستاران میلادپرویز، اصغر حسینی پور
مشخصات نشر	تبریز: انتشارات پژوهش های دانشگاه، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۱۱۲ ص: مصور (رنگی).
ایک	۹۷۸-۶۰۰-۸۰۳۸-۸۸-۷
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	رضا بابالویان، حامد بینانی، حسن پور اسمعیل، ناصر عباس زاده مقدم، یوسف حسین زاده.
یادداشت	کتابنامه، ص: ۱۱۲ - ۱۱۴.
موضوع	آموزش و پرورش -- ایران
موضوع	Education-- Iran
موضوع	نظام های آموزشی -- ایران
موضوع	Instructional systems -- Iran
شناسه افزوده	بابالویان، رضا، ۱۳۷۱ -
شناسه افز	پرویز، میلاد، ۱۳۷۳ - ویراستار
شناسه افزوده	حسینی پور، اصغر، ویراستار
رده بندی کنگره	۱۳۹۵/ع۷ LA۱۳۵۱
رده بندی دیویی	۳۷۰.۴۸۹
شماره کتابشناسی ملی	۲۸۵۸۰۰

عنوان : نظام آموزش و پرورش در ایران
مولف : رضا بابالویان، حامد بینانی، حسن پور اسمعیل، ناصر عباس زاده مقدم، یوسف حسین زاده
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۳۸-۸۸-۷
صفحه آرای : نعمه مناف زاده
چاپ و صحافی : مدبران
قیمت : ۱۰۰۰۰۰ ریال
توبت چاپ : اول ۱۳۹۵
شمارگان : ۵۰۰ جلد
طراح روی جلد : نعمه مناف زاده
قطع : وزیری

انتشارات پژوهش های دانشگاه

انتشارات پژوهش های دانشگاه
پناه نامه و تصاویر هبات علم دانشگاه ها

مرکز تخصصی چاپ نشر کتب دانشگاه ویژه اساتید محترم هیئت علمی

آدرس دفتر مرکزی : آذربایجان شرقی، تبریز، آبرسان، مجتمع تجاری بلور، زوبیروی کلاتری، داخل حیات (ضلع شرقی)، پلاک ۳۹
آدرس دفتر ارومیه : آذربایجان غربی، ارمیه، خیابان دیانت، نبش خیابان دیانت و حکمت، پلاک ۱۰۳ / ۹۱۲۹۴۶۱۱۴۰
آدرس دفتر اهر : آذربایجان شرقی، اهر، میدان معلم، زوبیروی اداره دارایی / ۹۳۰۸۱۴۸۴۸۶
آدرس دفتر بناب : آذربایجان شرقی، بناب، خیابان امام، زوبیروی حلال احمر، جنب فروشگاه بسیجیان / ۹۳۵۸۸۲۷۵۹۹
آدرس دفتر بخش : تهران، خیابان انقلاب، زوبیروی دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، پلاک ۲۱۷

تلفن های تماس بخش مدیریت : دکتر قربانی « ۰۹۱۴۶۱۴۳۲۶۶ / ۰۲۱۳۲۲۶۲۱۱۶ »
بخش امور فنی : مهندس جهانگیری « ۰۹۱۴۵۰۱۹۸۵۰ / ۰۲۱۳۲۲۵۰۲۴۸ »
www.Unpb.org / Info@unpb.org
www.Pajohesh-daneshgah.ir / Info@pajohesh-daneshgah.ir

طبق قانون حمایت از حقوق ناشران و مولفان هر شخص حقیقی و حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر و مولف، نشر یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید مورد

پیگیری جدی قانونی خواهد گرفت و مطابق با جرایم قوانین اسلامی برخورد خواهد شد.

فهرست

۷	پیشگفتار.....

فصل اول

۹	کلیاتی درباره نظام آموزش و پرورش.....
۱۰	تاریخچه ی تعلیم و تربیت در جهان.....
۱۱	تاریخچه ی تعلیم و تربیت در ایران.....
۱۳	مفهوم آموزش و پرورش.....
۱۵	آموزش و پرورش از دید اندیشمندان.....
۱۶	اهمیت نظام آموزش و پرورش.....
۱۸	اهداف کلی آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران.....
۱۸	الف) اهداف اعتقادی.....
۱۸	ب) اهداف اخلاقی.....
۱۹	ج) اهداف علمی آموزشی.....
۱۹	د) اهداف فرهنگی هنری.....
۲۰	ه) اهداف اجتماعی.....
۲۰	و) اهداف زیستی.....
۲۰	ز) اهداف سیاسی.....
۲۱	ح) اهداف اقتصادی.....

فصل دوم

۲۳	کارکردهای نظام آموزش و پرورش.....
۲۴	۱- انتقال میراث فرهنگی.....
۲۶	۲- همبستگی و انسجام اجتماعی.....
۲۸	۳- پرورش نیروهای متخصص.....
۲۹	۴- اجتماعی کردن افراد.....
۳۱	۵- نوآوری، خلاقیت و تولید علم.....
۳۳	۶- پرورش سیاسی.....
۳۴	تعریف پرورش سیاسی.....
۳۴	۷- تحرک اجتماعی و ایجاد پایگاه.....
۳۵	۸- منزلت اجتماعی.....

فصل سوم

- آموزش و پرورش دوره ی پیش دبستانی..... ۳۷
- تاریخ ظهور مراکز پیش از دبستان (کودکستان، مهد کودک) در جهان..... ۳۸
- تعریف آموزش و پرورش دوره پیش دبستانی..... ۴۱
- اهمیت آموزش و پرورش در دوره پیش دبستانی..... ۴۱
- تاریخچه ظهور و تکوین دوره پیش دبستانی..... ۴۳
- دوره ی پیش دبستانی در طرح نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران..... ۴۶
- ویژگی های کودکان دوره پیش دبستانی (پنج تا شش ساله)..... ۴۶
- الف) اهم ویژگی های بدنی..... ۴۷
- ب) اهم ویژگی های شناختی - عاطفی..... ۴۷
- ویژگی های تربیان دوره پیش دبستانی..... ۴۸

فصل چهارم

- آموزش و پرورش دوره ی ابتدایی..... ۴۹
- تعریف آموزش و پرورش دوره ی ابتدایی..... ۵۰
- اهمیت آموزش و پرورش دوره ی ابتدایی..... ۵۰
- ویژگی های دانش آموزان دوره ی ابتدایی..... ۵۱
- الف) ویژگی های بدنی..... ۵۲
- ب) ویژگی های ذهنی و تحول روانی..... ۵۲
- تاریخچه ظهور و تکوین دوره ی ابتدایی..... ۵۳
- ویژگی های معلمان دوره ی ابتدایی..... ۵۴

فصل پنجم

- آموزش و پرورش دوره متوسطه اول (راهنمایی)..... ۵۵
- تعریف آموزش و پرورش دوره ی راهنمایی تحصیلی (متوسطه اول)..... ۵۶
- اهمیت دوره ی راهنمایی تحصیلی (متوسطه اول)..... ۵۶
- تاریخچه ظهور و تکوین دوره ی راهنمایی تحصیلی (متوسطه اول)..... ۵۸

فصل ششم

- آموزش و پرورش دوره دبیرستان (متوسطه دوم)..... ۵۹
- تعریف آموزش و پرورش دوره متوسطه..... ۶۰
- اهمیت آموزش و پرورش دوره ی متوسطه..... ۶۰
- ویژگی های دانش آموزان دوره ی متوسطه..... ۶۰
- تاریخچه ظهور و تکوین آموزش و پرورش دوره ی متوسطه..... ۶۲

فصل هفتم

۶۵. تفکر خلاق در دانش آموزان.....
۶۶. خلاقیت و روند تفکر.....
۶۹. رابطه خلاقیت با روند آموزش در کلاس.....
۷۰. افکار واگرا (خلاق) چگونه باید تعلیم داده شوند؟.....
۷۲. پرورش خلاقیت از طریق بازی.....
۷۳. عواملی که بازی های خلاق را تسهیل می کنند.....

فصل هشتم

۷۹. روش ها و فنون تدریس.....
۸۰. روش سخنرانی.....
۸۰. مراحل اجرای روش سخنرانی.....
۸۳. محاسن و محدودیت های روش سخنرانی.....
۸۴. روش پرسش و پاسخ.....
۸۶. محاسن و محدودیت های روش پرسش و پاسخ.....
۸۷. روش ایفای نقش.....
۸۸. مراحل اجرای ایفای نقش.....
۹۱. نقش معلم در فرایند اجرای روش ایفای نقش.....
۹۲. محاسن و محدودیت های روش ایفای نقش.....
۹۳. روش بحث گروهی.....
۹۳. مراحل اجرای روش بحث گروهی.....
۹۵. محاسن و محدودیت های روش بحث گروهی.....
۹۵. روش تدریس تلفیقی.....
۹۶. مراحل آموزش با روش تلفیقی.....
۹۸. محاسن و محدودیت های روش تلفیقی.....

فصل نهم

۱۰۱. ارزشیابی های پیشرفت تحصیلی.....
۱۰۲. تعریف ارزشیابی پیشرفت تحصیلی.....
۱۰۳. انواع ارزشیابی های آموزش پرورش.....
۱۰۴. ارزشیابی تکوینی، تشخیصی و تراکمی.....
۱۰۴. ارزشیابی تکوینی (مستمر).....
۱۰۶. ارزشیابی تشخیصی.....
۱۰۷. ارزیابی تراکمی (پایانی).....
۱۰۹. منابع.....

پیشگفتار

در هر کشوری نظام آموزش و پرورش یکی از نظام های مهم اجتماعی است. رسالت این نظام، علاوه بر انتقال میراث فرهنگی و تجارب بشری به نسل جدید، ایجاد تغییرات مطلوب در شناخت ها، نگرش ها و در نهایت رفتار کودکان، نوجوانان و جوانان است. برای نیل به این اهداف در هر کشوری سرمایه های فراوانی برای آموزش و پرورش کودکان، نوجوانان و جوانان هزینه می شود. (صافی، ۱). در جهان امروز تربیت نیروی انسانی یکی از برجسته ترین شاخص های تحول و پیشرفت جوامع محسوب می شود. چنین تحولی تحقق نخواهد یافت، مگر اینکه طرز تفکر و عمل مدیران و کارگزاران نظام های آموزشی به ویژه معلمان تحول یابد. محیط های آموزشی زمانی می توانند اثربخش و کارآمد باشند. در کلیه فعالیت های آموزشی از معیارهای مشخص علمی برخوردار باشند. یادگیری و تحول صفتی نیست که به زور یا با تحمیل اندیشه و اطلاعات، و به شیوه های غیر علمی بتوان آن را در نگرانی به وجود آورد. تحول به بستر و فضایی اثربخش نیازمند است که بتواند در دانش، روش، منش و نگرانی افراد تغییر ایجاد کند. ایجاد چنین بستری به عوامل متعددی چون بافت فرهنگی، وضعیت اقتصادی، و شرایط اجتماعی - سیاسی وابسته است. (شعبانی، ۱). کتاب حاضر به بررسی نظام آموزش و پرورش کشور و موضوعات مختلف نظام آموزشی پرداخته است. امید است با توجه به مطالبی که مطرح شده است، گامی در جهت آشنایی بیشتر با اهداف و سایر موضوعات نظام آموزشی کشور برداشته باشیم.

با تشکر مولفان

تابستان ۱۳۹۵